

Nog maar net in Europa: het 'Geraniumblauwtje'

Een raar blauwtje

Al een aantal jaren achtereen brengen we de vakantie door op Can Banal, een zeer vlinderrijke camping aan de voet van de Spaanse Pyreneeën. In twee weken tijd kun je hier zeker zeventig vlindersoorten aantreffen en ook voor libellen is het een zeer aantrekkelijk gebied. Dit jaar, 1997, kwamen we half juli aan en direct tijdens de eerste wandeling ontdekten we een raar blauwtje dat we alle voorgaande keren nog niet hadden gezien. In de vlindergids van Higgins en Riley (1980) was hij niet te vinden en dat wil wel wat zeggen!

Een echte dorpsbewoner

Bij die ene keer bleef het niet. Bij iedere wandeling door de kloof kwamen we een of meer van die blauwtjes tegen. Toen we Montagut bezochten om wat boodschappen te doen werd er veel duidelijk. Bijna bij iedere bloembak die in dit kleine dorpje aan de vensterbanken hing, fladderden een of meer van deze vlinders rond. Toen herinnerden we ons een stukje uit *Atalanta*, een Duits vlindertijdschrift uit 1990. Hierin werd melding gemaakt van een Zuid-Afrikaans blauwtje dat op Majorca was gesignaleerd en gespecialiseerd was op geraniums (Eitschberger & Stamer, 1990). Niet alleen de 'echte' *Geranium* werd gebruikt, maar ook de vies rode tuingeraniums (*Pelargonium*) die het zo goed doet in die bloembakken. Dat was de oplossing van ons raadsel. Het ging hier vast om *Cacyreus marshalli*, die we dus maar Geraniumblauwtje hebben gedoopt.

Geen blauw

Zoals bij wel meer vertegenwoordigers van de blauwtjes heeft ook het Geraniumblauwtje geen spoor van blauw. De bovenkant is donkerbruin met een opvallend zwart-wit geblokte franje. De onderzijde is grijsbruin, met donkerder banen (zie foto). De mannetjes (ter grootte van een Bruin blauwtje, *Aricia agestis*) zijn duidelijk kleiner dan de iets lichter gekleurde vrouwtjes (die zijn ter grootte van het Icarusblauwtje, *Polyommatus icarus*). De voorkeur voor geraniums is heel sterk. Naast *Geranium* en *Pelargonium* zijn geen waardplanten bekend

Misschien hebt u hem op vakantie in Spanje ook al gezien. In 1989 per ongeluk terecht gekomen op Majorca heeft het Geraniumblauwtje inmiddels via de oostkust van Spanje Frankrijk al bereikt. Dit blauwtje, afkomstig uit Zuid-Afrika, heeft in warme gebieden vijf tot zes generaties per jaar en kan zich dus snel uitbreiden. Slecht nieuws voor Nederlandse vlinderaars, maar goed nieuws voor Nederlandse geranium-bezitters: dit vlindertje kan niet tegen vorst, dus Nederland zal hij wel niet bereiken.

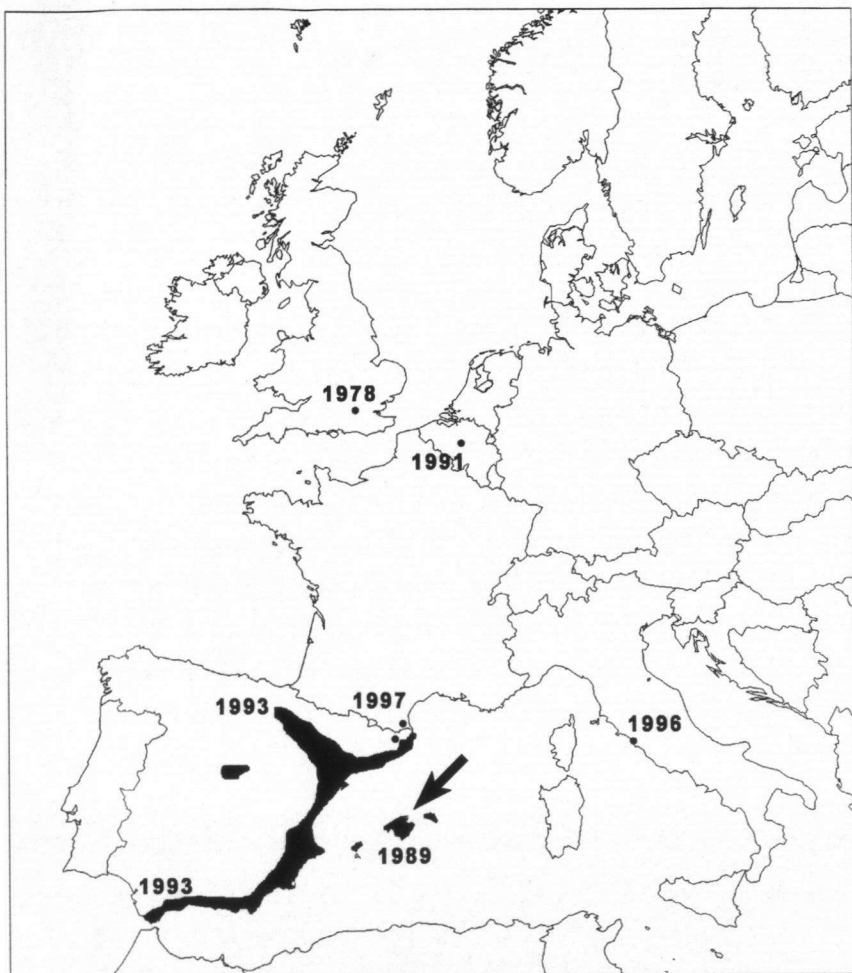

(Baufeld, 1993). De eitjes worden bij voorkeur op de knoppen afgezet. Na een dag of zes kruipt de rups eruit en leeft de eerste acht dagen in de knoppen of als mineerder in het blad. Hierna leven ze in de stengels, die ze uithollen, of eten ze van het blad. Na in totaal zo'n dertig dagen als rups te hebben geleefd, vindt de verpopping plaats in de stengel. Dit stadium duurt tussen acht

Een blauwtje om naar uit te kijken als u naar het zuiden gaat: het Geraniumblauwtje (*Cacyreus marshalli*)

FOTO: KARS VELING

tekst: Kars Veling

Waarnemingen van het Geraniumblauwtje tot 1997. De pijl geeft aan waar de soort in 1989 per ongeluk terecht kwam.

en zeventien dagen. In totaal duurt de hele ontwikkeling van ei tot vlinder tussen de dertig dagen (bij 30°C) en twee maanden (bij 20°C) (Sarti I Monteys, 1992).

Is het Geraniumblauwtje een plaag?

Op de Balearen kun je zeker van een plaag spreken. De rupsen kunnen de waardplanten helemaal doen afsterven. Op de kwekerijen op Majorca wordt de soort bestreden met chemische middelen, maar dit is haast onmogelijk en bovendien ongewenst op alle balkonnetjes en bloembakken in Zuid-Europa. Daarnaast is het zeker mogelijk dat het Geraniumblauwtje ook op wilde geraniums kan overleven. Op Can Banal, waar wij ze ontdekten, zaten de blauwtjes in een kloof, waar in de directe omgeving geen tuinen of bloembakken te vinden waren. Het lijkt waarschijnlijk dat de soort hier op een wilde *Geranium* of *Erodium* zat. Uit kweekproeven blijkt dat ze hiervan ook kunnen eten (Sarti I Monteys, 1992). Dit betekent dat de soort zich in heel Zuid-Europa sterk kan uitbreiden en dat bestrijding ervan onbegonnen werk is. In Spanje heeft de teelt van geraniums groot economisch belang. Alleen al op Majorca hebben de kwekerijen een omzet van zo'n 30 miljoen dollar (Baufeld, 1993)! Hier is de schade

dan ook groot. Vrijwel alle tuingeraniums zijn hier aangevreten en de verkoop van deze geraniums neemt sterk af.

Komt de soort ook in Nederland?

In 1989 werden de eerste Geraniumblauwtjes ontdekt op Majorca. Vervolgens werd de soort ook op andere eilanden van de Balearen waargenomen. Nu is dit blauwtje van heel de Spaanse oostkust bekend (Sarti I Monteys, 1992). In Londen werden in 1978 twee rupsen gevonden in *Pelargoniums* die uit Zuid-Afrika waren ingevoerd, maar tot vestiging is het hier niet gekomen. Hetzelfde geldt voor het Geraniumblauwtje dat in 1991 in Brussel werd waargenomen (Troukens 1991). In de omgeving van Madrid en Rome heeft het blauwtje zich in 1996 wel gevestigd en ook aan de voet van de Franse Pyreneeën bij Perpignan is de soortesignaleerd (Cervelló et al., 1997 en Tolman & Lewington, 1997). Op deze plaatsen zal de soort wel stand kunnen houden.

Ook in Nederland zie je overal die tuingeraniums. Zou dit vlindertje ook hier zo'n opmars kunnen maken? Waarschijnlijk niet. We mogen er van uitgaan dat alleen af en toe een zwervend exemplaar of een geïmporteerde vlinder hier zal worden gezien. Het Geraniumblauwtje heeft geen 'winterrust', en zal dus een beetje aanhoudende vorst niet kunnen overleven. In het Middellandse zeegebied kan het Geraniumblauwtje zich nog wel sterk uitbreiden. Het zou me niets verbazen als de soort in 1998 in de Provence en wellicht al in de zuidelijke Alpen wordt gezien. Uitbreiding verder naar het noorden toe lijkt echter onwaarschijnlijk.

Literatuur

- Baufeld, P., 1993. Zur Risikobewertung von *Cacyreus marshalli* Butler (Lepidoptera, Lycaenidae) aus der Sicht der Pflanzenbeschau. Nachrichtenbl. Deut. Pflanzenschutzd. 45 (12): 257-262.
- Cervelló, R., F. Rebollar & A. Cervelló, 1997. Butterflies of the Iberian Peninsula and the Balearic Islands. CD-rom.
- Eitschberger, U. & P. Stamer, 1990. *Cacyreus marshalli* Butler, 1898, eine neue Tagfalterart für die europäische Fauna? Atalanta 21 (1/2): 101-108.
- Higgins L.G. & N.D. Riley, 1980. Elseviers vlindergids. Elsevier - Amsterdam/Brussel.
- Sarti I Monteys, V., 1992. Spread of the Southern African Lycaenid butterfly, *Cacyreus marshalli* Butler, 1898, (Lep: Lycaenidae) in the Balearic Archipelago (Spain) and considerations on its likely introduction to continental Europe. Journal of Research on the Lepidoptera 31 (1-2): 24-34.
- Tolman, T & R. Lewington, 1997. Butterflies of Britain & Europe. Collins Field Guide, HarperCollins Publishers, London.
- Troukens, W., 1991. *Cacyreus marshalli* aangetroffen in België. Phegea 19, 129-131.

Summary

A brief account of the sightings of *Cacyreus marshalli* in the Spanish Pyrenees. This is a new species in Europe, originating from South Africa and having first been reported in Majorca in 1989. The foodplant of this member of the Blues is the geranium. In some parts of southern Europe *C. marshalli* does in fact pose a threat to geranium nurseries. It seems unlikely the butterfly will move further to northern Europe as the species is unable to survive the winter frost.